

## I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

## YTTRANDEN

## EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 517:E PLENARSESSION DEN 25–26 MAJ 2016

**Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om De inhemska kolresursernas bidrag till EU:s energiomställning**

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 303/01)

**Huvudföredragande: Dumitru FORNEA**

**Medhuvudföredragande: Renata EISENVORTOVÁ**

Den 19 februari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

*De inhemska sten- och brunkolsresursernas bidrag till EU:s energitrygghet*

(yttrande på eget initiativ).

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 november 2015.

Vid sitt sammanträde den 24 maj 2016 beslutade presidiet att ändra titeln på yttrandet till

*De inhemska kolresursernas bidrag till EU:s energiomställning.*

Vid sin 517:e plenarsession den 25 och 26 maj 2016 (sammanträdet den 25 maj 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 139 röster för, 17 röster emot och 54 nedlagda röster.

## 1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Under **energiomställningen till en utsläppssnål ekonomi** står EU:s energisystem inför en period av djupgående tekniska, ekonomiska och sociala förändringar som kommer att påverka många energisektorer, inklusive kolindustrin och därmed kolgruvedistrikten i EU.

1.2 I vissa medlemsstater är **inhemskt sten- och brunkol fortfarande viktigt för el och värme**. Det bidrar till en **trygg och ekonomiskt överkomlig energiförsörjning** och till **ekonomisk konkurrenskraft** och spelar en **stabiliserande roll i energisystemet**, både tekniskt och ekonomiskt.

1.3 De nu aktiva **kolgruvedistriktet** måste dock **förbereda sig för en utfasning av kolproduktionen** för att anpassa sig till EU:s energi- och klimatpolitiska beslut om användningen av fossila bränslen eller av ekonomiska skäl.

1.4 Framtiden för de regioner som för närvarande är beroende av användningen av kol och de framtida levnadsvillkoren där måste ingå i en långsiktig **planering som omfattar två generationer**, dvs. 25–50 år. Att användningen av kol för energiändamål fasas ut i dessa regioner får inte leda till att de stagnerar. Med tanke på deras ekonomiska och sociala potential måste dessa regioner göras delaktiga i genomförandet av EU:s energi- och klimatpolitik. En hållbar utveckling i dessa regioner måste uppnås genom att man garanterar politiska, medborgerliga och sociala dialoger som måste säkerställa att det finns planer för omställningen på nationell nivå, branschnivå och företagsnivå.

1.5 För att bevara energitryggheten, en konkurrenskraftig industri, miljöskyddet, efterlevnaden av skyldigheterna att minska växthusgasutsläppen och den sociala sammanhållningen i kolgruvedistriktet rekommenderar EESK en **"plan för att stödja omställningen i de samhällen och regioner som är beroende av kolproduktion"** (nedan kallad *planen*), för att ta itu med frågor som rör omstruktureringen av kolindustrin under energiomställningen så att kolgruvedistriktet kan anpassa sig till förändringarna.

1.6 **Planen** skulle kunna **utarbetas av en rådgivande grupp** i samarbete med **Europeiska kommissionen och Europaparlamentet**. Medlemmarna i den rådgivande gruppen bör vara företrädare för gruvedistriktet, fackföreningar, icke-statliga organisationer, forskning och utveckling samt kolindustrin.

1.7 **Planen bör bygga på tre pelare:** i) politiska, medborgerliga och sociala dialoger, ii) ekonomiska, sociala och miljörelaterade investeringar, och iii) investeringar i utbildning, forskning och utveckling, innovation och kultur.

1.8 Planen bör **uppmuntra regionerna att förändras**, stimulera innovativ utveckling, bevara attraktionskraften för investeringar och skapa möjligheter till sysselsättning och ett anständigt liv. I denna omställningsprocess är det nödvändigt att dra full nytta av sakkunskapen och potentialen i gruvedistriktet.

1.9 **De regionala myndigheterna, medlemsstaternas regeringar och EU-institutionerna måste alla engagera sig i** energiomställningen och den åtföljande omstruktureringen i kolgruvedistriktet.

1.10 **Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén har den erfarenhet som krävs för att delta i denna process**, på både europeisk och nationell nivå. De kan också tillhandahålla en effektiv ram för den politiska, sociala och medborgerliga dialog som krävs för samråd med befolkningen i kolgruvedistriktet.

1.11 När det gäller energiomställningen är en av de viktigaste frågorna för EU:s kolgruvedistrikt att det måste finnas en **lämplig institutionell och politisk ram som kan främja offentliga och privata investeringar** som kommer att krävas under de kommande åren.

## 2. EU:s energiomställning

2.1 Under det senaste årtiondet har EU upplevt **stora förändringar i sitt energisystem**. EU är på väg mot att övergå till en koldioxidsnål ekonomi och uppnå sina målsättningar för växthusgasutsläpp, energieffektivitet och förnybara energikällor i enlighet med sina "20-20-20"-mål. Under 2014 godkände EU 2030-ramen för klimat och energi med en minskning av växthusgasutsläppen med 40 %, 27 % förnybar energi och energibesparingar på 27 %. Dessa delmål syftar till att hjälpa EU att uppnå sitt långsiktiga mål om att till 2050 minska utsläppen av växthusgaser med 80–95 %.

2.2 Således håller EU:s energisystem på att **röra sig bort från en era präglad av fossila bränslen** och kraftproduktion i stora centrala kraftverk till kraftproduktion från förnybara energikällor och i decentraliserade anläggningar, samtidigt som man maximerar möjligheterna till ökad energieffektivitet och bättre styrning av energiefterfrågan.

2.3 Energiomställningen och EU:s ambitiösa klimatpolitik har fått starkt stöd genom projektet med **energiunionen** och har främjats intensivt efter **Parisavtalet**, som sänder en tydlig signal om att minska utsläppen tillräckligt för att hålla den globala genomsnittliga temperaturökningen under den överenskomna gränsen på 2 °C till slutet av detta århundrade.

2.4 För att stabilisera klimatet **krävs långtgående förändringar** i energisystemen inom alla ekonomiska sektorer <sup>(1)</sup>.

2.5 Energiomställningen omfattar **aspekter som rör teknik, forskning, samhälle, kultur, ekonomi och miljö**, och det står klart att detta innebär en mer aktiv roll för individerna och samhällena. Denna process kräver ett särskilt fokus på forskning och utveckling, eftersom den medför nya utmaningar för energisystemet och industrisektorerna, som måste reagera på och anpassa sig till denna situation.

### 3. Kolet och kolindustrin i Europa

3.1 **Kolindustrin** är en av de sektorer som **påverkas kraftigt av energiomställningen**. I hundratals år stod kolet i centrum för den industriella och samhällsliga utvecklingen i Europa och i världen. Själva Europeiska unionen skapades genom att man agerade på en politisk vilja att förena kol- och stålproduktionsresurserna i de sex ursprungliga medlemsstaterna <sup>(2)</sup>.

3.2 Den rådande **oron beträffande miljöskydd, klimatförändringar och människors hälsa** <sup>(3)</sup> har lett till en rad politiska och samhällsliga synsätt där man ifrågasätter behovet av att fortsätta att använda kol och andra fossila bränslen för att producera el och värme.

3.3 Med detta nya politiska synsätt **tycks kolets dagar vara räknade**, trots att mer än en fjärdedel av EU:s el fortfarande genereras av 280 kolkraftverk i 22 länder. Bara sex länder är fria från kolkraft: Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Luxemburg och Malta <sup>(4)</sup>.

3.4 Tanken på att fasa ut kolet från energimixen tycks visserligen vara allmänt accepterad i de medlemsstater där man inte utnyttjar inhemska koltillgångar, men så är inte fallet i EU:s **kolgruvedistrikt**, där kolindustrin ger 240 000 arbetstagare direkt sysselsättning. Tillsammans med arbetstillfällena i industrin för gruvutrustning, andra arbetstillfällen i försörjningskedjan och indirekta arbetstillfällen skapar industrin nära **en miljon arbetstillfällen**, många i regioner med få andra sysselsättningsmöjligheter <sup>(5)</sup>.

<sup>(1)</sup> År 2015 enades G7-länderna om att det krävs en fullständig utfasning av fossila bränslen i den globala ekonomin under detta århundrade, och därför en omvandling av energisektorerna till 2050.

<sup>(2)</sup> Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen undertecknades i Paris 1951 och sammanförde Frankrike, Tyskland, Italien och Beneluxländerna i en gemenskap i syfte att sörja för fri rörlighet för kol och stål samt fri tillgång till produktionskällorna. Detta fördrag ligger till grund dagens EU-institutioner.

<sup>(3)</sup> <http://www.env-health.org/resources/press-releases/article/eur8-5-billion-in-health-costs>

<sup>(4)</sup> Greenpeaces rapport "End of an Era: Why every European country needs a coal phase-out plan".

<sup>(5)</sup> Euracoal (2013) "Coal Industry Across Europe", s. 20.

3.5 Sex **medlemsstater** bryter stenkolk: Tjeckien, Tyskland, Polen, Rumänien, Spanien och Storbritannien. Tio medlemsstater använder brunkolk som ett konkurrenskraftigt bränsle för elproduktion: Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Grekland, Ungern, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien och Spanien.

3.6 I dessa länder spelar **inhemskt sten- och brunkolk** en viktig roll för **försörjningstryggheten** och bidrar därmed till att säkerställa EU:s energitrygghet och **minska det stora importberoendet**. Enligt den europeiska strategin för energitrygghet<sup>(6)</sup> uppgår EU:s externa energiräkning till över en miljard euro per dag. År 2013 uppgick den sammanlagda räkningen till ca 400 miljarder euro, dvs. mer än en femtedel av EU:s totala import. Man var tvungen att importera 90 % av råoljan, 66 % av naturgasen, 42 % av de fasta bränslena och 40 % av kärnbränslet. I vissa medlemsstater med stor inhemsk kolproduktion, t.ex. Tyskland och Tjeckien, produceras ca 50 % av all el i kolkraftverk. I Polen överstiger denna andel 80 %.

3.7 Förutom att användas för elproduktion har kol **många andra användningsområden**. Det används för cementtillverkning och kan omvandlas till flytande bränslen. Andra stora användare av kol är stålförädlings-, papperstillverknings-, kemi- och läkemedels- samt livsmedelsberedningsindustrin.

3.8 Kol är också en oumbärlig ingrediens vid tillverkningen av **specialprodukter**, t.ex. det aktiva kol som används i filter eller det kolfiber som används i rymd- och luftfarts-, anläggnings- och försvarsindustrin osv. Det finns industriella processer för att tillverka syntetiska bränslen eller baskemikalier som industrin behöver, t.ex. metanol. Av metanol kan man tillverka en lång rad petrokemikalier som nu framställs från andra fossila bränslen.

3.9 För att uppnå målet om en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik måste EU:s energisektorer arbeta seriöst och intensivt med den nödvändiga energiomställningen. Kolindustrin måste inrikta sig på en **effektivare och renare användning och utveckla alternativa användningsområden för kol**. EU bör därför anslå de medel som behövs till forskning och utveckling inom kolkemi.

#### 4. Åtgärder för mindre skadlig och mer effektiv användning av kol

4.1 Även om **utfasningen av kol** i EU **förväntas någon gång i framtiden** kommer kolet fortfarande att användas i vissa länder och gruvdistrikt under flera årtionden framåt. Enligt Lissabonfördraget har medlemsstaterna rätt att utnyttja sina egna energiresurser och fastställa blandningen av energikällor, i vetskap om att det inte bör förekomma några subventioner för energiproduktion och med alla klimatåtaganden i åtanke. Kolindustrin måste dock reagera på den pågående energiomställningen, utvecklingen mot en **koldioxidsnål ekonomi** och särskilt målet om att fasa ut fossila bränslen med hjälp av alla tillgängliga åtgärder och metoder för en mindre skadlig och mer effektiv användning av kol. I detta sammanhang bör flera fördelaktiga och beprövade verktyg nämnas: ökad effektivitet, flexibilitet och kraftvärme.

4.2 Eftersom elproduktionen står för den största kolanvändningen är **högre effektivitet** ett viktigt verktyg för en mindre förorenande användning av kol. Med hög effektivitet kan mer el produceras ur varje ton kol, och koldioxidutsläppen kan minskas med 30 % eller mer. Goda exempel på kolkraftverk med hög effektivitet finns i Tyskland, i kraftverk som drivs med optimerad systemteknik. Dessa kolkraftverk är också mycket **flexibla** och kan snabbt öka eller minska sin produktion, och därigenom stödja intermittenta förnybara energikällor.

<sup>(6)</sup> COM(2014) 330 final, 28.5.2014.

4.3 **Kraftvärme** är en effektiv form av kraftproduktion som erbjuder betydande fördelar vad gäller både energi och miljö. Konventionella kraftverk släpper ut spillvärme i miljön. Kraftvärmeverk fångar upp denna värme och använder den, vilket innebär att bränslet används mer effektivt. I EU genereras för närvarande 11,7 % av elen genom kraftvärme<sup>(7)</sup>.

4.4 På medellång sikt finns det en förhoppning om att **avskiljning och lagring av koldioxid (CCS)** skulle kunna spela en roll i en ekonomi med låga koldioxidutsläpp. De befintliga processerna måste förbättras i skala, infrastrukturen och lagringen måste optimeras och konkurrenskraften för el från kolkraftverk med CCS måste vara tydlig innan man vidtar några åtgärder för att kräva CCS. En kostnads-nyttoanalys och miljökonsekvensanalys bör göras.

4.5 När man överväger en effektiv och mindre förorenande användning av kol bör även alternativa användningsområden för kol nämnas, t.ex. **kolförvätskning**. Kol kan omvandlas till flytande bränslen – bensin, diesel och flygbränsle – eller petrokemikalier. Denna teknik är utvecklad, men investerings- och driftskostnaderna måste beaktas.

## 5. De europeiska kolgruvedistriktet och deras framtid

### 5.1 Situationen i de europeiska kolgruvedistriktet

5.1.1 **Kolgruvedistriktet** är traditionella industriområden, där industrialiseringen var kopplad till utnyttjandet av de lokala mineraltillgångarna. Därför har regionerna **historiska kopplingar till de traditionella ekonomiska sektorerna**, med en betydelsefull roll för den tunga metallurgiska industrin, den kemiska industrin och energisektorn. Dessa sektorer och de företag som är verksamma inom dem har varit utsatta för snabba förändringar i den yttre miljön (marknadsvillkor, konkurrens, kunder, teknik) och grundläggande inre förändringar (förändringar i ägandet, ägarnas mål och kapitalstyrka) under de senaste åren.

5.1.2 Utöver de betydande förändringarna har vissa traditionella industrier drabbats av stagnation, tillbakadragande från regionen eller till och med utfasningar. I vissa regioner kunde det europeiska kolet inte konkurrera med importerat kol eller andra fossila energikällor, vilket ledde till en dramatisk minskning av kolbrytningen. För att nämna bara ett exempel producerade man i Storbritannien för 100 år sedan ca 300 miljoner ton kol per år, vilket gav sysselsättning åt mer än en miljon gruvarbetare. Avindustrialiseringen har lett till att arbetstillfällen har gått förlorade, och ändå hör **kolbrytningsföretag fortfarande till de största arbetsgivarna i flera regioner**. Att fasa ut eller helt lägga ned kolföretagens verksamhet får därför allvarliga konsekvenser för de berörda regionerna. Denna situation har haft stor inverkan på små och medelstora företag kopplade till gruvföretagen.

5.1.3 I många länder kännetecknas kolgruvedistriktet av högre **arbetslöshet** än det nationella genomsnittet och av **långtidsarbetslöshet**. Det kommer därför att bli svårt för de uppsagda gruvarbetarna att hitta nya arbetstillfällen. Därför ökar **fattigdomen, stagnationen och försämringen av levnadsstandarden samt antalet områden och människor som är socialt utestängda**.

5.1.4 **Det största problem som den ökande arbetslösheten orsakar är bristande balans mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden**. Med andra ord finns det trots den höga arbetslösheten en mycket tydlig efterfrågan på arbetskraft, men efterfrågan avser färdigheter som motsvarar arbetsmarknadens behov. **Utbildningsprofilen hos före detta gruvarbetare**, där manuella färdigheter dominerar, är inte helt förenlig med arbetsmarknadens behov vad gäller den yrkesmässiga aspekten (kvalifikationer) och den personliga aspekten (motivation). När ett stort antal gruvarbetare sägs upp eftersom en gruva läggs ner försvinner väldigt många arbetstillfällen i princip över en natt, vilket kan leda till starka lokala chocker.

---

<sup>(7)</sup> Uppgifter från Eurostat för 2013, offentliggjorda 2015.

5.1.5 Arbetstagare i utvinningsindustrin har även en betydligt **mindre utvecklad företagaranda och är föga villiga att satsa på nya företag**. Deras bristande entusiasm för egenföretagande beror på det långvariga inflytandet över dem av stora och mäktiga gruvföretag som främjade en löntagarkultur bland sina anställda som omfattar en ovilja att ta risker. Denna tendens kan dock skönjas mer allmänt. Även universitetsstuderande föredrar anställning efter examen.

5.1.6 Situationen förvärras ofta av bristen på lovande arbets- och karriärmöjligheter, **mindre förmånliga villkor för egenföretagande, låga livskvalitetsindex och undermåliga innovationsresultat**, som vetenskapens, forskningens och utvecklingens svagare roll är kopplad till. **Den offentliga forsknings- och utvecklingskapaciteten är inte tillräckligt utvecklad överallt, och överföringen av kunskap och tillämpningar till företagssektorn fungerar inte särskilt väl.** Det är även av dessa skäl som den ekonomiska omvandlingen är mer utmanande och svår, och inte alltid lyckas.

## 5.2 Omstruktureringsproblem i kolgruvedistriktet

5.2.1 I EU:s kolproducerande länder har **omstruktureringar ofta genomförts som svar på kriser**, utan tillräckliga politiska åtaganden. Detta har fått dramatiska konsekvenser för livskvaliteten för människor i gruvsamhällen. Varje minskning av kolproduktionen skapar potentiellt mer arbetslöshet, särskilt i gruvdistrikt som genomgår en långsiktig, strukturell tillbakagång. Många tidigare gruvarbetare och arbetstagare i företag med koppling till gruvnäringen riskerar långvarig och ofta permanent arbetslöshet, vilket ytterligare ökar fattigdomen.

5.2.2 Tyvärr har de **berörda europeiska och nationella myndigheterna hittills med några få undantag tillämpat en ”stoppa huvudet i sanden”-politik** i fråga om klimatpolitikens förväntade konsekvenser för kolindustrin och undvikit att engagera sig i en lämplig medborgerlig och social dialog med arbetstagarna och invånarna i gruvsamhällena. Minnet av tidigare omstruktureringar, som genomfördes på grundval av populistiska politiska löften som i slutändan inte utmynnade i konkreta åtgärder för ekonomisk förnyelse i dessa samhällen, återspeglas ännu i dag i ett ökat misstroende från arbetstagarnas sida mot myndigheternas förmåga att hantera de industriella omstruktureringsprocesserna på ett effektivt sätt.

5.2.3 Samtidigt kan **bristande empati för och en avsaknad av verklig förståelse av gruvdistriktens problem** observeras på europeisk och nationell nivå. Det finns en tendens till en överdriven politisering av debatten om gruvdriftens framtid inom ramen för klimatpolitiken, särskilt i kolgruvedistrikt där kolbrytningen inte kräver statligt stöd, men även i gruvdistrikt där kolindustrin redan genomgår en smärtsam omstruktureringsprocess undviker politikerna ämnet, eftersom åtgärderna för att övergå till en ny regional profil inte tryggar något omedelbart röstkapital, är impopulära och inte visar resultat på flera årtionden.

5.2.4 Eftersom det finns ett **tydligt samband mellan utfasningen av kol och klimatpolitiken måste hjälp till de regioner som drabbas av strukturförändringar**, dvs. kolgruvedistriktet, ingå i EU-politiken för att genomföra klimatmålen.

5.2.5 De lokala myndigheterna **saknar ofta den finansiella och administrativa kapacitet som krävs** för att garantera finansieringen av projekt och förvalta dem enligt kommissionens och de nationella myndigheternas särskilda krav, vilket är orsaken till att EU-medel ger tämligen begränsade resultat i fråga om möjligheter och livskvalitet för invånarna i kolgruvesamhällen.

### 5.3 Villkor, möjligheter och åtgärder för omstrukturering i kolgruvedistrikt

5.3.1 Man kan sörja för en "rättvis omställning"<sup>(8)</sup> för gruvsamhällena om de nationella och europeiska myndigheterna i tid lyckas utarbeta en **fokuserad åtgärdsplan** för att trygga anständiga löner och anställningstrygghet för de berörda arbetstagarna, underlätta fortbildning, kompetensutveckling och omplacering med anständigt alternativt arbete, respektera de mänskliga rättigheterna och garantera socialskyddsåtgärderna, inklusive pensionerna, för att ge människorna stöd under omställningen, och trygga investeringar i samhällsförnyelse, inklusive nedläggning av gruvor och återställning av gruvfält, eller den byggverksamhet och de tjänster som är kopplade till energiomställningen.

5.3.2 Dessa regioner kommer därför att behöva brådskande **finansiellt och vetenskapligt stöd**, inte bara för att utvecklas i riktning mot en ny ekonomisk och social modell utan även för att inom en rimlig tidsram hantera de många riskerna för människors hälsa och miljön till följd av nuvarande och tidigare gruvdrift. I detta sammanhang måste medlemsstaternas organ för geologisk undersökning och myndigheter som ansvarar för nedläggning och återställning av gruvor samarbeta för att samla in och lagra mineral- och gruvuppgifter och kartlägga de största riskerna till följd av tidigare gruvdrift, nedläggning av gruvor eller bevarande av gruvor.

5.3.3 Framtiden för de regioner som för närvarande är beroende av användningen av kol och de framtida levnadsvillkoren där måste ingå i en långsiktig **planering som omfattar två generationer**, dvs. 25–50 år. Att användningen av kol för energiändamål fasas ut i dessa regioner får inte leda till att de stagnerar. Med tanke på deras ekonomiska och sociala potential måste dessa regioner göras delaktiga i genomförandet av EU:s energi- och klimatpolitik. En hållbar utveckling i dessa regioner måste uppnås genom att man garanterar politiska, medborgerliga och sociala dialoger som måste säkerställa att det finns planer för omställningen på nationell nivå, branschnivå och företagsnivå.

5.3.4 Minskningen i **förmågan att attrahera nya utländska och inhemska investerare** bör också hejdas. Utöver arbetskraftens otillräckliga färdigheter hämmas attraktionskraften av en brist på lämpliga och väl förberedda områden för affärsfastigheter och stora strategiska industriområden.

5.3.5 Situationen är alltså inte lätt för före detta gruvarbetare i kolgruvedistriktet. Upplysta företrädare för kolgruvedistriktet bör vända sig till de nationella regeringarna, och tillsammans bör de **förbereda omstruktureringen och utvecklingen i kolgruvedistriktet i god tid före en eventuell planerad minskning eller utfasning av kolbrytningen**.

5.3.6 **De regionala myndigheterna, medlemsstaternas regeringar och EU-institutionerna måste alla engagera sig** i energiomställningen och den åtföljande omstruktureringen i kolgruvedistriktet.

5.3.7 **Kolgruvedistriktet har dock en betydande potential** för både omstrukturering och utveckling. En rad utvecklingsåtgärder bör utarbetas, bl.a. främjande av forskning och utveckling i en innovativ miljö samt utnyttjande av traditionella sektorer som har överlevt i kolgruvedistriktet och nya tillväxtsektorer.

5.3.8 Den befintliga energiinfrastrukturen och de kvalificerade mänskliga resurserna i kolgruvedistriktet måste utnyttjas fullt ut, och i detta avseende bör **främjande av offentliga och privata investeringar** höras till de åtgärder som får stöd. Befintliga företag och andra marknadsaktörer måste göra stora investeringar i nya produktionsanläggningar, bl.a. anläggningar för produktion av förnybar energi.

---

<sup>(8)</sup> ETUC Frontlines Briefing, oktober 2015, "Climate justice: Paris and Beyond".



5.3.9 **Genomförbarhetsstudier** skulle kunna visa att vissa kolgruvdistrikt inte bara är en stor potential för produktion av solenergi, vindenergi eller geotermisk energi utan också lättare uppfyller andra villkor för investeringar och utbyggnad av grön energiteknik: enkel tillgång till mark för nya produktionsanläggningar, kvalificerade mänskliga resurser eller en vilja att omskola sig, lokala offentliga myndigheter som känner till energisektorns utmaningar och lokalsamhällen som är vana vid industriprojekt.

5.3.10 De nuvarande gruvföretagen äger eller innehar enligt **koncession stora markytor** och/eller hundratals kilometer av underjordiska gångar som kan användas i energiomställningen. De flesta gruvheter har dessutom en tillförlitlig sammanlänkning med de regionala och nationella energitransportnäten.

5.3.11 För att stimulera till ytterligare investeringar från den privata sektorn, som har en nyckelroll att spela, har ett belopp på minst 27 miljarder euro öronmärkts för investeringar i en koldioxidsnål ekonomi, inklusive energieffektivitet, i de **europiska struktur- och investeringsfonderna**. Minst 12, 15 eller 20 % av de nationella anslagen från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) ska investeras för att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer i mindre utvecklade regioner, övergångsregioner respektive mer utvecklade regioner i EU. Om Sammanhållningsfonden används för sådana investeringar ökar andelen till 15 % för mindre utvecklade regioner <sup>(9)</sup>.

5.3.12 **EU-medel** kan **delvis** hjälpa gruvssamhällena i deras insatser för ekonomisk diversifiering och energiomställning, men **en stor del av investeringarna** i ekonomisk utveckling måste komma från de berörda **medlemsstaternas offentliga medel eller** genom att man lockar till sig nya **privata investeringar**.

5.3.13 Ovannämnda aspekter måste beaktas vid utformningen av åtgärder för att hjälpa kolgruvdistrikten i denna oundvikliga process av energiomställning och ekonomisk diversifiering, och arbetsmarknadens parter, det civila samhället och allmänheten i dessa regioner måste göras delaktiga i arbetet med att identifiera **nya möjligheter till utveckling för deras samhällen**.

5.3.14 En **”plan för att stödja omställningen i de samhällen och regioner som är beroende av kolproduktion”** bör uppmuntra regionerna att ställa om, stimulera innovativ utveckling, bevara attraktionskraften för investeringar och skapa möjligheter till sysselsättning och ett anständigt liv.

5.3.15 **Planen** skulle kunna **utarbetas av en rådgivande grupp** i samarbete med **Europeiska kommissionen och Europaparlamentet**. Medlemmarna i den rådgivande gruppen bör vara företrädare för gruvdistrikten, fackföreningar, icke-statliga organisationer, forskning och utveckling samt kolindustrin.

5.3.16 **Planen** för att stödja de samhällen och regioner som är beroende av kolproduktion bör bygga på **tre pelare**:

— Politiska, medborgerliga och sociala dialoger.

— Ekonomiska, sociala och miljörelaterade investeringar.

— Investeringar i utbildning, forskning och utveckling, innovation och kultur.

#### 5.4 **Förväntad utveckling i kolgruvdistrikten**

5.4.1 Framtiden för **de europeiska kolgruvdistrikten kommer att utvecklas i två riktningar**. I vissa kolgruvdistrikt kan man förvänta sig en snabb eller till och med drastisk utfasning av kolproduktionen, medan den i andra distrikt kan fortsätta i flera årtionden.

---

<sup>(9)</sup> Europeisk strategi för energitrygghet, COM(2014) 330 final, 28.5.2014, kapitel 3, s. 7.



5.4.2 I det **första fallet** kan utfasningen vara en följd av den ekonomiska situationen och marknadssituationen, som är komplicerad, särskilt i den europeiska stenkolsindustrin, som konkurrerar med mycket billigt importerat kol. Detta gör tillvaron mycket svår, även för de gruvor som tills nyligen var lönsamma. I vissa regioner kan regeringen eller företagen besluta att lägga ner gruvor i enlighet med Lissabonfördraget och EU-medlemsstaternas rätt att besluta om sin energimix.

5.4.3 För dessa regioner skulle det vara fördelaktigt att **snarast inrätta ett socialt program** som bygger på bästa praxis från olika kolproducerande EU-länder som har erfarenhet av att fasa ut kolproduktionen eller som förbereder sig för en sådan utfasning. I detta sammanhang kan de tyska erfarenheterna vara användbara: I Tyskland kommer brytningen av stenkol att upphöra 2018 enligt planeringen. Det finns många andra tidigare kolgruvedistrikt i t.ex. Storbritannien, Frankrike, Nederländerna och Belgien som alla har värdefulla erfarenheter.

5.4.4 I regioner där **kolproduktionen** förväntas fortsätta **på längre sikt** är det viktigt att framför allt fokusera på en **effektiv och mindre skadlig användning av detta kol**. När det gäller användningen av kol för elproduktion kommer minskade utsläpp att förbli en prioritering. EU har verktygen för detta: det reviderade utsläppshandelssystemet, som kräver noll koldioxidutsläpp senast 2058, direktivet om industriutsläpp och BAT-referensdokumentet för stora förbränningsanläggningar, som snart kommer att vara färdigställt.

5.4.5 I strategin för de kolgruvedistrikt som har en framtid på längre sikt kommer **forskning och utveckling** att spela en mycket viktig roll: Ytterligare ökningarna i kraftverkens effektivitet kommer att leda till större utsläppsminskningar och lägre bränsleförbrukning. Ökad kraftverksflexibilitet kan bidra till att stödja intermittenta förnybara energikällor. Utöver ren kolteknik eller användning och lagring av koldioxid bör man beakta alternativa användningsområden för kol.

5.4.6 Även i regioner med mer långsiktiga utsikter för kolbrytning måste prioriteringen dock vara att förbereda sig för kolbrytningens upphörande och en omstrukturering av kolgruvedistriktet.

Bryssel den 25 maj 2016.

Georges DASSIS  
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs  
ordförande

---